

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1917 kl. 1 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i fråga om skrivelse till Kungl. Maj:t angående understödjande av verksamheten för beredande åt fattiga barn i skolåldern i städer och större industrisamhällen av tillfälle att under ferierna vistas å landet.

I en inom andra kammaren av herr *Widlund* väckt motion, nr 12, hemställes, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om vidtagande av utredning om huru och i vad mån den verksamhet, som sedan ett trettiotal år pågått för att bereda fattiga barn i skolåldern från städer och större industrisamhällen tillfälle att genom vistelse på landsbygden under ferierna förvärva hälsa och krafter, må genom statens försorg stödjas och utvecklas.

Med avseende på motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

En likalydande motion har i första kammaren avgivits av herr *Ström*, vilken motion remitterats till nämnda kammares första tillfälliga utskott, som i ärendet avgivit nedanstående utlåtande.

»Det ligger i öppen dag, att det uppväxande släktets vård, fostran och utbildning hör till de viktigaste av ett samhälles uppgifter. Betydelsen härav har emellertid i gångna tider varit föga insedd eller ock underskattad. Okunnighet och brist på förståelse ha gått hand i hand och förorsakat nationerna förluster, som icke kunna överskådas. Först på adertonhundredratalet, i synnerhet under dess sista decennier, trängde en riktigare uppfattning igenom och ett intensivt arbete sattes i gång för åvägabringande av gynnsammare förhållanden. Värdet av det arbete, som på senare tid utförts för åstadkommande av bättre omvårdnad åt de unga

*Första kam-
marens
första till-
fälliga
utskotts
utlåtande.*

under deras första uppväxttid, framstår klart vid jämförelse mellan äldre och nyare dödlighets- och hälsovårdsstatistik. Denna statistik ådagalägger icke blott, att ifrågakvarande förhållanden avsevärt förbättrats, den visar också, att vården om samhällets yngsta medlemmar är en synnerligen tacksam uppgift.

De olika sidor barnens hälsovård erbjuder ha helt naturligt medfört, att en del av denna verksamhet förknippats med skolarbetet. Större uppmärksamhet har ägnats såväl åt de skolhygieniska frågorna såsom rengörings-, luftväxlings- och uppvärmningsförhållandena i skollokalerna, smittosjukdomarna i skolan, minderårigas tobaksbruk o. s. v. som mera socialpedagogiska anordningar såsom införande i skolorna av läkarundersökningar, tandvård och skolbad, främjande av barnbespisning, skollovs-, koloni-, feriebarnsverksamhet och dylikt.

Den behjärtansvärda verksamhet, som i förevarande motion beröres, skolovskoloniverksamheten, igångsattes år 1885 i några av våra större städer, nämligen Stockholm, Göteborg, Norrköping och Gävle. Början gjordes i Göteborg med utsändandet av 3 kolonier om 58 barn och i Stockholm med utsändandet av 18 kolonier om 353 barn. Början var således ringa, men arbetet växte så småningom i omfång och betydelse och vann anslutning i allt flera samhällen. Enligt uppgifter i den av centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening utgivna tidskriften Föreningen utgjorde år 1912 antalet kolonier i 32 olika orter av vårt land 206 och antalet deltagande barn 5,946. För senare år hava uppgifter icke lämnats för alla dessa samhällen, men de företedda uppgifterna synas giva vid handen, att just de senare åren medfört en betydande ökning av såväl antalet kolonier som barn. I samband med denna ökning ha givetvis kostnaderna väsentligt stigit. Från Göteborg föreligga kostnadsuppgifter redan från det första verksamhetsåret, då utgifterna belöpte sig till 1.798 kronor. År 1912 hade denna siffra vuxit till 38,125. Motsvarande siffra var vad Stockholm angår år 1912 124,999 och sammanlagda kostnadsbeloppet för de orter, från vilka uppgifter erhållits, 267,672 kronor. Medelkostnaden per dag och barn belöpte sig till 86 öre år 1912 och 93 öre år 1915.

Den stora utredning, skolovskoloniverksamheten i vårt land äger, är, såsom av motionären antydes, huvudsakligen att tillskriva enskilda personers offrivillighet och ansträngningar. Blott till en ringa del ha utgifterna för ändamålet bestridits med allmänna medel, nämligen enligt i nämnda tidskrift lämnade upplysningar för år 1908 14,9 % av totalkostnaderna, år 1909 16,4 %, år 1910 11,4 %, år 1911 17,2 %, år 1912 17,1 %, år 1913 17,1 %, år 1914 17,1 %, år 1915 17,1 %.

år 1913 15,4 % och år 1914 15,3 %. För år 1915 uppgives en betydande ökning av denna procent. Då utgick understöd av allmänna medel med 29,4 %, vilken höga siffra dels torde bero därpå, att det belopp av allmänna medel, som tidigare under en följd av år utgått för ändamålet i Göteborg eller 5,500 kronor, år 1915 höjdes till 15,000, dels ock torde föranletts därav, att uppgifterna icke varit fullständiga.

Skollovskoloniverksamheten har genom enskildas ansträngningar nått en utvecklingsgrad, som numera gör den till en betydande faktor för folkhälsans stärkande. Enligt utskottets mening bör denna verksamhet alljämt i första hand göras beroende av enskilt initiativ och offervillighet, då en verksamhet av förevarande art i hög grad synes beroende av det stöd som ligger i välvilligt tillmötesgående från den stora allmänhetens sida. I den mån skollovskoloniverksamheten blir huvudsakligen en statsangelägenhet, kommer allmänhetens håg att understödja densamma säkerligen att avtaga. Det torde ock innebära en avvikelse från grundsatser, som på likartade områden hittills upprätthållits, att göra skollovskoloniverksamheten till en uteslutande statsangelägenhet. Vad som från statens sida bör göras synes lämpligen kunna inskränka sig därtill, att staten åt kommuner, där verksamheten omfattas med intresse och förståelse, beviljade statsbidrag, eventuellt, där omständigheterna sådant medgäve, tillhandahålle lokaler för sommarvistelsen, eller på annat sätt gäve sitt understöd. I alla händelser synes den angelägenhet, varom här är fråga, vara av sådan betydelse, isynnerhet för folkhälsan, att det måste anses vara en staten värdig uppgift att bereda detta arbete en fastare grundval än vad nu är fallet.

Utskottet får alltså, med betoning av att det statsunderstöd i den ena eller andra formen, som befinnes böra utgå, i varje fall på ett eller annat sätt bör göras beroende av kommunalt eller enskilt initiativ och bidrag, hemställa, att första kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huru och i vad mån den verksamhet, som sedan ett trettioårligt år pågått för att bereda fattiga barn i skolåldern från städer och större industrisamhällen tillfälle att genom vistelse på landsbygden under ferierna förvärva hälsa och krafter, må genom statens försorg stödjas och utvecklas.»

Vid ovannämnda utlåtande finnes fogad en bilaga, innefattande yttrande av folkskolöverstyrelsen, av nedanstående innehåll:

Till Konungen.

Med återställande av närslutna nådiga remiss får folkskolöverstyrelsen i ärendet i underdånighet yttra följande:

I likhet med motionären anser överstyrelsen, att den verksamhet, som under en följd av år och i alltmera växande omfattning utövats av de s. k. skollovskolonierna, varit synnerligen värdefull och välsignelsebringande. Strävandet att bereda sådana barn ur de ekonomiskt mindre lyckligt lottade samhällsklasserna, som äro svaga och sjukliga och leva under förhållanden, som hindra dem att växa upp till normal hälsa oeh styrka, tillfälle att under sommartiden stärka sina krafter genom vistelse i ren lantluft, under god omvårdnad och med sund och tillräcklig näring, måste betraktas såsom i allra högsta grad samhällsnyttigt. År från år har detta arbete, som allraförst igångsattes i våra båda största städer för något mer än 30 år sedan, vuxit i omfång och betydelse och vunnit anslutning i allt flera samhällen, såsom framgår av närslutna årgångar av den av centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärareförening utgivna tidskriften »Föreningen», däri en del uppgifter samlats rörande skollovskoloniverksamheten (årg. 1914 sid. 108 o. ff., årg. 1916 sid. 159 o. ff.).

Att skolovskolonierna kunnat vinna den stora utbredning i vårt land, som de numera äga, är huvudsakligen att tillskriva enskilda personers offervillighet och behjärtade ansträngningar. Visserligen kan det befaras, att ett påkallande av statens mellankomst skulle kunna i någon mån komma att försvaga den enskilda verksamheten för skolovskolonierna. Överstyrelsen delar dock motionärens åsikt, att de medel, som hittills kunnat uppbringas för det ifrågavarande ändamålet, varit långt ifrån tillräckliga och att detta ändamål i så hög grad är att anse som ett samhällsintresse, att det bör av det allmänna tagas om hand och på verksamt sätt stödjas. Detta torde ock kunna ske utan att den enskilda verksamheten för den goda saken — en verksamhet som ej blott till det huvudsakliga anskaffat de erforderliga penningmedlen utan även tillfört skolovskolonierna den stora allmänhetens välvilliga intresse och därigenom varit dem till moraliskt stöd — behöver göras överflödig.

Det synes överstyrelsen vidare böra betonas, att en sådan sak som skolovskoloniverksamheten givetsvis bör anses som ett kommunalt intresse och måhända i första rummet som ett sådant. Det vore helt visst ej hälsosamt, om kommunen med avseende på de hygieniska och moraliska förhållanden, i vilka dess skolungdom befinner sig, fritoges från allt ansvar och att staten skulle gottgöra vad som inom kommunen i sådant avseende bleve försummat. Att tänka sig skolovskoloniverksamheten helt och hållet som en statsangelägenhet vore i varje fall en avvikelse från grundsatsen, som på likartade områden hittills upprätthållits.

Att denna verksamhet är av sådan betydelse, att det med skäl kan ifrågasättas huruvida den icke borde göras till föremål för omedelbar omvårdnad också från statens sida, torde emellertid vara obestridligt. Den är ej blott en fattigvårdsangelägenhet utan har, såsom i motionen ock antydes, åtskilligt gemensamt med den allmänna hälso- och sjukvården, särskilt tuberkulosvården,

och den är i väsentlig mån även en uppfostrings- och undervisningsangelägenhet. Innan utredning i frågan föreligger, finner sig överstyrelsen dock icke kunna i denna punkt uttala någon bestämd mening. Skulle statsunderstöd befinnas böra utgå, synes det i varje fall på ett eller annat sätt böra göras beroende av kommunalt eller enskilt initiativ och bidrag.

Motionärens hemställan därom, att frågan om statens medverkan i arbetet för skollovskolonierna måtte göras till föremål för utredning, finner överstyrelsen, i enlighet med vad överstyrelsen nu anfört, vara väl grundad.

Stockholm den 19 mars 1917.

Underdånigst:

B. J:n Bergqvist.

Harald Dahlgren,
föredragande.

Hjalmar Werner.

I avgörandet av detta ärende hava deltagit överstyrelsens samtliga ordinarie medlemmar.»

Utskottets ovannämnda tillstyrkande hemställan bifölles av första kammaren, varefter det delgavs andra kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

Innan utskottet går att närmare yttra sig om föreliggande ärende, har utskottet ansett sig böra lämna en kortfattad redogörelse för det sätt, varpå barnkoloniverksamheten anordnats i Stockholm, Göteborg, Malmö och Köpenhamn. Meddelandena rörande Stockholmskolonierna ha, i vad de hänföra sig till Barnens-dags-verksamheten, välvilligt lämnats utskottet av grosshandlare Axel Eliasson.

*Andra kam-
marens
första till-
fälliga
utskott.*

Skollovskoloniverksamheten i huvudstaden började redan år 1885, då centralstyrelsen för Stockholms skollovskolonier med uppgift att organisera denna verksamhet bildades. Den består av representanter för 10 olika lokalföreningar och den år 1899 bildade fjällkoloniföreningens styrelse. När centralstyrelsen bildades funnos 18 kolonier med 353 barn.

*Stockholms
skollovs-
kolonier.*

År 1905 betecknar en vändpunkt i koloniverksamhetens historia, ty det var detta år, som den första »Barnens dag» hölls. Tack vare de medel, som på detta sätt influtit, har verksamheten sedan kunnat betydligt utvidgas. Från den nämnda välgörenhetsorganisationen ha över 1,000,000 kronor härflutit. Behållningen av den senaste Barnens dag, vilka medel ännu icke utdelats, utgör 197,000 kronor. Sedan 1905 har antalet kolonier ökats till 78 med 2,663 barn år 1915. Härtill komma åtskilliga en-

skilda välgörenhetsföreningars kolonier, av vilka flertalet fått och fortfarande få understöd från Barnens dag; år 1916 uppgick antalet barn på dylika kolonier till 560, varjämte utsänts 365 s. k. feriebarn och ombesörjts beklädnad åt omkring 182 barn. Å de barnhem och andra anstalter, vilka erhållit understöd från Barnens dag, vistades under sommaren 1916 omkring 200 barn.

Den 5 mars 1909 bildades Barnens dags förening, vilken dock icke har något stort medlemsantal, utan vars huvuduppgift är att utse en styrelse, som förvaltar och vidtager åtgärder för fördelningen av genom Barnens dag influtna medel samt utser ledare för Barnens dag.

Under senare åren ha även de olika församlingarnas kyrkostämmor visat stort intresse för verksamheten och beviljade år 1915 tillsammans 57,800 kronor. Stockholms stadsfullmäktige ha lämnat ett årligt understöd av 10,000 kronor. Därjämte lämna stadsfullmäktige 2,000 kronor för inspektion av sådana kolonier, vilka utrustas av de olika församlingarnas koloniföreningar.

Verksamheten har erhållit en större donation, nämligen år 1911, då utredningsmännen i ingenjör Ernst Hirschs dödsbo överlämnade 500,000 kronor, varav räntan årligen kommer kolonierna tillgodo. Ett par huvudstadstidningar ha därjämte genom specialinsamlingar ett par gånger understött verksamheten.

År 1912 utgör ett märkesår för kolonirörelsen. Då inköptes nämligen av Barnens dags förening en betydande domän, Lingslätö vid Ålands hav (Barnens ö) för lämpliga kolonihem. Det hade nämligen under många år visat sig förenat med stora svårigheter att vid förhyrning erhålla lämpliga sommarhem, och när barnens dag 1910 gav en övåntat stor nettobehållning eller över 138,900 kronor, beslöt man att för eventuellt fastighetsköp avsätta ett belopp av 50,000 kronor, och icke långt därefter kunde köpet avslutas. Den omnämnda egendomen omfattar ungefär 900 tunnland, är belägen mellan Vaddö och Björkö, står i landfast förbindelse med båda och har ett friskt och för koloniändamål lämpligt läge. För den direkta förvaltningen av ön tillsattes särskild styrelse.

Verksamheten på Barnens ö, vilken drives uteslutande med medel från Barnens dag, har tack vare jämförelsevis rikliga anslag kunnat högst betydligt utvecklas. År 1911 funnos på platsen 2 heltidskolonier med tillsammans 50 barn, året därpå steg koloniantalet till 5 med tillsammans 140 barn, år 1913 räknade ön 8 heltidskolonier med 235 barn och en höstkoloni med 17 barn.

Helsommarkolonierna uppgingo år 1915 till 11, vartill kommer en höstkoloni. Antalet barn på dessa kolonier uppgick till 362.

Genom fastighetsköpet kunde föreningen omedelbart upptaga en ny form för koloniverksamhet, de s. k. ersättningskolonierna, avsedda för barn, vilka, ehuru i starkt behov av lantvistelse, icke kunnat beredas plats på heltids (helsommars) koloni. Från början ordnades ersättningskolonier helt provisoriskt, och barnens vistelse vid desamma beräknades blott till 8 dagar. Sedermera har vistelsen utsträckts ända till 5 veckor. Utvecklingen av ersättningskolonierna har på grund av mycket goda erfarenheter pådrivits med all kraft. Under sommaren 1915 uppgick antalet barn på ersättningskolonierna till 517, och under 1916 har antalet ytterligare något ökats.

På kolonierna på Barnens ö sörjdes redan från början väl för sjukvården genom uppförande av en fullt tidsenlig sjukstuga eller rättare sagt sjukhus, ty den har utrymmen för en hel koloni om 30—40 barn, därest en utbruten epidemi skulle tvinga till isolering. Läkare vistas numera under längre tid på platsen under sommaren.

Lingslätö har en så betydande areal och bjuder på en sådan mängd av för kolonier ypperliga byggnadsplatser, att betydande utrymme finnes för nya anläggningar. Helsommarkolonierna äro förvaltade av de olika församlingsstyrelserna.

De skollovskolonier, som utrustas av de lokala föreningarna samt fjällkoloniföreningen, stå under uppsikt av särskild inspektör, utsedd av Stockholms folkskoleledning. Emellertid har önskvärdheten av inspektion även av övriga kolonier, vilka erhålla understöd från Barnens dag, alltmera framträtt, och sådan inspektion har också kommit till stånd. Denna inspektionsverksamhet har givit vid handen, att förhållandena på kolonierna i allmänhet varit tillfredsställande.

Trots den betydande utveckling, Stockholms skollovskoloniverksamhet tagit, har man dock hittills endast kunnat bereda sommarvistelse åt en mindre del av de folkskolebarn, vilka äro i behov därav. Man beräknar, att endast en tredjedel av de barn, som äro i verkligt behov av lantvistelse, hittills fått plats på kolonierna. En jämförelse mellan antalet kolonister inom de olika församlingarna i förhållande till dessas barnantal i folkskolan visar också en stor ojämnhet, vilken det av olika anledningar hittills varit omöjligt att avhjälpa. Av hela barnantalet vid Stockholms folkskolor har under 1915 blott 7,7 procent eller ungefär vart fjortonde barn tillfälle till kolonivistelse vid lokalaföreningarnas kolonier. Den bäst lottade församlingen utsände 26,7 procent eller något mer än

vart fjärde barn till koloni. I den ofördelaktigast ställda församlingen kunde endast 5,7 procent eller vart adertonde barn beredas en sådan förmån.

Kostnaderna för de olika koloniernas drift uppgingo år 1915 till i medeltal 95 öre per barn och dag. Medelkostnaden för matvaror var 61 öre, och övriga kostnader, såsom för hyra, ved, föreståndare, biträden och tjänare uppgingo till 34 öre per barn och dag. Ersättningskoloniernas drift har ställt sig avsevärt billigare.

Inkomsterna av Barnens dag äro rätt ovissa, då anordnandet av Barnens dag i mycket är beroende på yttre omständigheter. Sålunda ansåg man sig hösten 1914 böra inställa Barnens dag på grund av då rådande förhållanden. Vidare är anordnandet av Barnens dag beroende på avsevärt mycket frivilligt arbete. Någon kommitté i vanlig mening utses icke, utan anförtros anordnandet åt en person, vilken anställer de krafter han kan finna lämpliga.

*Göteborgs
skollovs-
kolonier.*

Den organiserade barnkoloniverksamheten i Göteborg står under ledning av den år 1890 bildade »Föreningen för anordnande av barnbespisning och skollovskolonier i Göteborg». Dock förekom redan före denna tid utsändande av sommarkolonier. Före 1889 hade de flesta kolonierna varit förlagda inåt landet och det mindre antalet i skärgården. Men sedan undersökningsläkaren iakttagit, att barnen vid skärgårdskolonierna dragit den bästa nyttan av sin kolonivistelse, ändrades detta, och blott en tredjedel av kolonierna förlades inne i landet. År 1910 fördelades kolonisterna ungefär lika mellan skärgårdskolonierna och de i skogstrakt belägna.

Från och med 1896 har den verksamhet, denna förening gjort till sin uppgift, fullständigats med utsändande av feriebarn, d. v. s. fattiga skolbarn beredas tillfälle att hos anhöriga, bekanta eller andra tillbringa en större eller mindre del av sina sommarferier på landet. De kunna härtill erhålla understöd, om vederbörande lärare, efter att ha förskaffat sig kännedom om förhållandena i barnens hem m. m., skriftligen anhåller därom.

De skollovskolonier i Göteborg, som stå under Föreningens för barnbespisning och skollovskolonier överinseende, uppgingo under år 1916 till ett antal av 49. Av dessa voro 23 förlagda till skärgården, dit man företrädesvis sändt de skrofulösa barnen, för vilka skärgårdens salta bad och starka luft visat sig särskilt välgörande. I skärgårdskolonierna ha under sommaren 621 barn placerats, och till skogsbygden ha 22 kolonier varit förlagda, vilka tillsammans mottagit 700 barn.

Kolonivistelsen för flertalet av kolonierna varade 42 till 44 dagar, och tiden för sagda vistelse inföll mellan den 14 juni, då de första kolonierna lämnade Göteborg, och den 26 augusti, då den sista återkom. Försök med en avkortad kolonivistelse gjordes 1915 för ett par kolonier, vilka båda använde samma bostad, i det att den senare efterträdde den förra. Vardera kolonien fick på det sättet endast 28 dagar på sin lott, men undersökningsläkarna konstaterade ett fördelaktigt resultat även av denna kortare kolonivistelse.

Såväl läkare som föreståndarinnor och inspektionsförrättare vitsordade det goda hälsotillstånd, som under sommaren rådde bland kolonisterna. Viktökningen var 1916 i medeltal 1,53 kg., men i enstaka fall hade den uppgått till 5 à 6 kg., och alla barnen hade ökat i vikt.

Underhållet för samtliga kolonier gick till kronor 47,958: 75, och kostnaden för varje barn under hela kolonitiden utgjorde kronor 33: 55. Om underhållskostnaden, kronor 47,958: 75, ökas med andra kostnader för kolonierna, såsom för inventarier och annan utrustning, läkareundersökningar m. m., vilket allt under arbetsåret uppgick till kronor 3,131: 34, blir hela utgiftssumman för kolonierna kronor 51,090: 09.

Liksom de närmast föregående åren utsändes även under år 1916 till släktingar och bekanta eller andra personer på landet fattiga folkskolebarn. Den längsta tiden, något av de barn, som tilldelats reseunderstöd, uppehållit sig på landet, har varit 10 veckor och den kortaste nära 4 veckor; medeltalet har beräknats till något över 6 veckor. En ganska omfattande verksamhet för utsändande av feriebarn ägde rum på initiativ av »Barnens dags kommitté». Denna verksamhet stod emellertid icke under Föreningens för barnbespisning och skollovskolonier ledning, men ett visst samarbete ägde rum.

Föreningens utgifter för skollovskolonier uppgingo till över 51,000 kronor. Stadsfullmäktiges anslag för ändamålet år 1916 var 15,000 kronor.

År 1915 utsände Malmö förening för skollovskolonier 22 kolonier, därav 2 betalande. Antalet kolonister utgjorde 482. Hälsotillståndet var mycket gott, och medelviktökningen utgjorde omkring 2 kilogram per barn.

Malmö skollovskolonier.

Vid varje koloni fanns en föreståndarinna, ett biträde och en avlönad hushållerska. Såväl föreståndarinnor som biträden voro lärarinnor vid Malmö folkskolor.

Under året utsändes dessutom genom föreningens försorg ett 40-tal feriebarn.

Föreningens inkomster utgjordes av stadens årliga anslag, 10,000 kronor, årsbidrag av medlemmar, frivilliga gåvor samt avkastningen av föreningens donationsfonder.

Samtliga utgifter för verksamheten uppgingo år 1915 till 17,000 kronor.

*Andra orter
i Sverige.*

Utom i Stockholm, Göteborg och Malmö bedrives barnkoloniverksamheten på olika håll i vårt land. Enligt meddelade uppgick år 1912 antalet kolonier i 32 olika orter i landet till 206 och antalet deltagande barn till 5,946.

Dessutom förekommer i stor utsträckning, att barn från städer eller industrisamhällen under sommrarna mottagas i lantbrukarehem, (s. k. feriebarn) vanligen utan särskild avgift.

*Köpenhamns
skollövs-
kolonier.*

Den första feriekolonien i Danmark synes ha utsänts från Köpenhamn 1899. De närmaste åren därefter var intresset för denna verksamhet jämförelsevis ringa, men 1904 ägde den första »Börnehjælpdag» rum, och från denna tid inflöto så rikliga medel, att man kunde fortsätta arbetet i större skala. År 1905 började kommunen lämna understöd till koloniverksamheten, som därigenom erhöll större stadga.

En koloni bildas i regel av 30 à 40 barn under två lärares ledning, och barnen tillbringa vanligen 2 eller 3 veckor på koloniplatsen. Det är emellertid endast ett jämförelsevis mindre antal av storstadens barn, som kommer ut på landet. Det finnes i det egentliga Köpenhamn ungefär 56,000 folkskolebarn, och av dessa ha omkring 22,000 varit ute i privata hem och omkring 3,000 i feriekolonier. Fredriksberg har cirka 9,000 folkskolebarn, och av dessa ha ungefär 4,000 varit ute i privata hem och 850 i feriekolonier. Det finnes alltså i de båda kommuner, som tillsammans bilda huvudstaden Köpenhamn, omkring 35,000 skolbarn, som icke komma ut på landet under ferierna.

För barnens ferieresor ha järnvägsstyrelser och ångbåtssällskap beviljat fria resor. År 1916 utdelades för ändamålet över 20,000 fribiljetter.

Utskottet.

Barnkoloniverksamheten ingår som ett led i det sociala strävande, som gjort barnen till föremål för samhällets hjälpsamhet och fostrande omsorg i avsikt att genom förebyggande åtgärder hindra utvecklingen av befintliga sjukdomsanlag samt stärka de unga till framgångsrik kamp mot

hälsoskadliga inflytelser av olika slag och sålunda utveckla dem till friska, livskraftiga och arbetsdugliga medborgare.

Att vistelse ute på landet under i övrigt gynnsamma förhållanden är ägnad att utöva ett synnerligen välgörande inflytande på barnens hälsotillstånd är ett allmänt, välbekant sakförhållande, men den moderna, organiserade koloniverksamheten är såsom av ovanstående framgår endast några årtionden gammal. Den har uppkommit i våra största städer, som med sina ofta allt annat än tillfredsställande bostadsförhållanden — trångboddhet, inneboendesystem o. s. v. — inneburit vådor för i synnerhet barnens, alltså de svagaste och minst motståndskraftiga individernas hälsotillstånd.

Denna koloniverksamhet har tagit sig synnerligen glädjande och stortartade uttryck och är så mycket mera värd erkännande, som den till väsentlig del måst för sin utveckling tillita den enskilda offervilligheten. Av de lämnade redogörelserna från vårt eget land och från Danmark framgår, att antalet barn, som kommit i åtnjutande av ifrågavarande förman, visserligen varit stort, men att det dock varit önskvärt, att ett ännu större antal kunnat utsändas.

Utskottet anser det alltså i hög grad behövt, att skollovskoloniarbetet ernår en allt större och rikare utveckling.

Vid övervägande av det av motionären framställda yrkandet har utskottet i första hand sökt besvara frågan, om det kan anses lämpligt och riktigt, att staten lämnar understöd åt förevarande verksamhet.

Med hänsyn till detta spörsmål vill utskottet framhålla, att det uppväxande släktets fysiska sundhet är av den största betydelse för samhället i dess helhet. Men utskottet anser dock, att anordnandet av skollovskolonier väsentligen är ett intresse för städer och stora industrisamhällen, som dessutom i stort sett — särskilt om man tänker på våra största städer — måste anses vara mera ekonomiskt bärkraftiga än den egentliga landsbygden, då det gäller att understödja förevarande verksamhet. Utskottet vågar till och med ifrågasätta, huruvida icke våra största städers kommunala bidrag till koloniarbetet kunde rätt väsentligt ökas. Koloniverksamheten har på de platser, där den hittills bedrivits i någon större skala, visat sig utan statens understöd så livskraftig, att det torde vara lämpligast att för närvarande avvakta dess vidare utveckling, innan statens medverkan för det i och för sig goda syftet behöver påkallas. Det torde för övrigt måhända kunna befaras, att den enskilda offervilligheten kunde komma att slappas, om denna verksamhet i någon större omfattning komme att bestridas av statsmedel.

Utskottet anser sig därför icke kunna förorda bifall till motionärens yrkande, och får alltså hemställa,

att herr Widlunds förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 mars 1917.

På utskottets vägnar:

NILS HELGER.

Vid förevarande ärendes slutbehandling ha närvarit: herrar *Helger, Andersson* i Skrädene, *Andersson* i Milsmaden, *Stenudd, Persson* i Björnsbyholm, *Lingström, Rydholm, Hedlund, Svensson* i Torlarp och *Lundström*.

Reservation

av herrar *Helger, Stenudd, Hedström* och *Hedlund*.
